

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Vera sententia. c. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

*Soluntur
rationes
aduersae
opinionis*

27. *Præsumitur
contra præ-
cedentem
opinionem.*
tia. Primò confutatione aliarum opinionum, præter quas nulla alia videtur superesse: Secundò quia intelligi nequit, Angelum definire esse hic, donec per motum mutet locum: si autem alio modo esset ex prædictis, vel fundamentum existentiae in loco penderet ex voluntate, posset, ut placeret definire esse hic, ubi antea erat, absque eo, quod inde moueretur: ergo melius est dicere, existentiam in hoc, vel illo loco, ex substantia Angeli proximè nasci, etiam si pro voluntate posset mutari: sic enim nunquā definiret esse hic solo nutu voluntatis sine motu: Tertiò, quia ex eo solū quod Angeli substantia, sine aliquo alio, sit pars quædam totius vniuersitatis rerum, sequitur, ipsam secundum se ordinem loci in vniuerso habere, absque aliquo alio.

28. *Præsumitur
pro præcedente
opinionem.*
Ego tamen, licet cum prædictis doctoribus sententias, quas hæcenus retuli, minimè probem, id tamen quod ipsi asserunt, non minus falsum existimo. videlicet fundamentum existentiae in loco, esse nudam substantiam: quod hac ratione non obscure ostendit. Vel existentia Angeli in loco sumitur pro sola relatione præsentiae, qua dicitur præsens alicui loco, & hac oriri non potest ex nuda substantia: sequeretur enim, Angelum semper manere eodem modo præsentem, donec corpora, quibus est præsens, moueantur; quia ex eodem fundamento ex parte vnius relati semper nascitur eadem relatio, permanente termino illius eodem modo, siue illa sit intrinseca, siue extrinseca: quare immutata substantia Angeli secundum suam naturam, quæ dicitur esse fundamentum præsentiae, & non mutato termino, eodem modo esset Angelus præsens, & ita de loco permanenti moueri non posset, quod est absurdum.

29. *Præsumitur
pro præcedente
opinionem.*
Dices, moueri posse, & tolli illam relationem præsentiae motu locali. Verum hoc responsum nihil valet: motus namque localis debet esse ad aliquam formam priorem relatione, quia relatio, ut dixi, secundum se mutari non potest, nisi aut termino, aut fundamento absoluto mutato. Si autem existentia illa in loco, sit aliquis modus absolutus, ex quo sequitur relatio præsentiae; dici non potest, talem modum oriri ex nuda substantia Angeli, sicut in corporibus ex nuda quantitate procedit: hinc enim sequeretur primum, Angelum non posse absolui ab omni loco, & ita neque de extremo ad extremum sine medio transire, quod falsum esse probabitur infra disput. 196. c. 2. quoniam cum semper adsit fundamentum existentiae in loco, nempe substantia Angeli, sicut in corporibus quantitas: semper Angelus erit in loco, sicut corpus, licet per motum variari possit. Præterea sequitur, Angelum semper esse in loco aequali, & nunquam posse in minori seipsum constituere: quoniam sicut eandem quantitatem semper sequitur eadem existentia in loco aequalis per omnia, nec corpus coarctari potest, nisi forsitan compressione & condensatione, quæ substantia Angeli accidere nequeunt; sic etiam Angelus semper in aequali loco esset: hoc autem non audeat concedere Scotus, & aperte falsum est, ut infra disput. 197. citemus, quod si esse in loco non oritur ex nuda Angeli substantia, sed ex sola Angeli voluntate; efficitur, posse Angelum omnino absolui à loco: siquidem esse in loco ex libera eius oritur voluntate, quod tamen Doctores huius sententiae non concedunt.

Passus in l. p. To. 2.

Iam verò ad primam rationem huius opinionis respondeo; ceteras omnes opiniones non sufficienter assignasse fundamentum existentiae in loco: ob id tamen non esse necessarium, cum Scotus asserere, fundamentum esse nudam substantiam. Ad secundum dico, rectè posse explicari & intelligi, Angelum definire esse in loco, absque eo, quod inde moueatur ex solo nutu suæ voluntatis, ut sequi. cap. dicimus. Tertia autem ratio solū probat, naturam spirituales, quia est pars huius vniuersitatis, habere aliquod ordinis genus cum reliquis partibus: non tamen, hunc ordinem esse secundum situm: hoc enim videtur necessarium corporibus, quibus necessario conuenit locus. Quare absque illo Philosophico fundamento mirantur recentiores aliqui, cum audiant, posse Angelum ex se sola sua nuda substantia nullibi esse: siquidem esse alicubi, quod necessario denotat distantiam, solū quantitati conuenire potest, & ceteris rebus ratione quantitatis, ut constat ex doctrina tradita disput. 29. cap. 3. & 5.

CAPUT VII.

Vera sententia.

27. *Fundamentum
Angeli
existens in
loco, pendet
ex voluntate
ipsius.*
Reiectis iam aliorum opinionibus, vna tantum superesse videtur ceteris probabilior, nempe Angelū in loco esse non ex nuda sua substantia tanquam ex fundamento, nec aliqua alia ratione ex prædictis; sed modo quodam absoluto addito substantia Angeli, ex voluntate omnino illius pendente, tanquam ex principio efficiendi. Hanc opinionem non obscure indicauit Henricus, quodlib. 2. quæst. 9. cum aliorum sententijs confutatis, dixit, Angelum non posse esse in loco nuda sua substantia; videbat enim incommoda, quæ inde sequebantur: putat ergo, aliquid esse addendum substantia illius: cumque nihil ex ijs, quæ dicta sunt, ei probetur; quid aliud superest quam modus quidam absolutus, qui possit esse fundamentum relationis præsentiae secundum locum, & vniōis cum corpore, pendens omnino ex voluntate Angeli: ut ita defendere possumus, in maiori & minori loco collocari: de extremo ad extremum sine medio transire, & ab omni loco aliquando prorsus absolui.

28. *Primum nota-
andum.*
Cæterum in huius opinionis explicationem duo maxime notanda sunt. Vnum est corpus ratione suæ quantitatis esse in loco circumscriptum, non quia solum loco definitur, sed quia loci superficies ipsum complectatur, ambiat & metiatur. Hæc itaque corpori quanto conueniunt, primum ex eo quod quantum est in se, & mensuræ capax, hoc est, ex eo quod alterius quantitatis mensuram recipere potest, nascitur in eo modus quidam, quem situm appellare possumus, non de prædicamento situs, ut iacere, sed de prædicamento ad aliquid, sed de prædicamento ubi, quo nomine communiter nuncupatur. Ad hunc modum, ut ad terminum intrinsecum, tendit motus localis; deinde ex hoc modo sequitur, ut corpus ab alio distet vel propinquum sit illi, & ab aliquo contineri possit, ita ut extra cælum & in vacuo, quod idem est, distare ab alio possit & appropinquare, ac proinde moueri, ut disput. 29. cap. 3. notauimus.

29. *Secundum nota-
andum.*
Alterum notandum est, hunc modum, quem appellamus ubi, corporibus ita conuenire ratione quantitatis, quæ mensuram recipere potest, ut necessario

cessario illis conueniat hic, aut alius modus: nec ex voluntate illius pendeat, ab omni tali modo se absoluere, sed voluntate solum Angeli fieri possit, ut ex uno in aliud corpus moueatur. Conuenit etiam corpori ex ipsa quantitate, ut nec maiorem, nec minorem modum habeat: ac proinde nec maiori & minori superficie contineri possit.

*Existencia
Angeli in
loco non est
sola relatio.*

De existentia igitur Angeli in loco non eodem modo omnino Philosophari debemus. Primum dicendum est, existentiam Angeli in loco, non esse solum relationem presentie, vel distantie, siue hæc dicatur intrinseca & realis, siue extrinseca & solum rationis; hæc enim, sicut quæuis alia relatio, pro voluntate nequit mutari, nisi facta prius aliqua mutatione absoluti, ut præced. cap. monstratum est.

Præterea dicendum est, fundamentum huius presentie in corpore, aut in loco, esse modum aliquem absolutum additum substantiæ Angeli ex voluntate illius, tanquam ex principio efficienti, ratione cuius cum uiuatur corpori, præsens est illi: quare cum proximè non oriatur hic modus ex substantia, maior & minor esse potest; imo ita Angelo conuenit, ut eo omnino carere possit. An vero ratione illius Angelo conueniat ratio distantie, & modus secundum locum, disput. 195. cap. 4. dicemus, ubi etiam differentiam aliquam inter hunc modum Angeli, & corporis assignabimus.

Obiectio.

Obijciat aliquis contra hanc sententiam, Quia ratione fieri potest, ut modus in substantia Angeli productus constituat ipsum in loco indiuisibili, cum ipsa substantia Angeli, ac proinde modus ille in ea receptus, indiuisibilis sint? Respondeo,

Responsio.

hoc facile intelligi. Nam sicut modus in anima rationali, quem habet in corpore, quando illi uiuatur, est in se indiuisibilis, sicut anima ipsa: tamen facit eam esse uiuatur corpori diuisibili; sic etiam modus Angeli potest ipsum corpori diuisibili uiuere, etiam si in se indiuisibilis sit. Ex eo tamen, quod in se diuidi nequeat, solum sequitur, Angelum esse totum in toto corpore, & totum in quauis parte illius, sicut est anima rationalis: dico autem hunc modum esse indiuisibilem, sicut etiam est modus animæ cum corpore, in diuisione quantitatis: quia recipitur in substantiali: nihilominus assero, esse diuisibilem eo modo, quo habitus dicitur habere diuisionem, cum extenditur ad plures conclusiones; quam vocant extensionem virtuales. Nam & modus Angeli facit ipsum esse in loco diuisibili & extenso. An vero ille modus possit successive variari, uidebimus infra disput. 195. cap. 3. Quocirca non possum non mirari Theologos & Philosophos nostri temporis, qui concedentes Angelo presentiam, quam vocant localem, ratione substantiæ ipsius Angeli, affirmant eam esse modum quandam substantiæ Angeli, indiuisum quidem comparatione Angeli, sed diuisum & extensum respectu loci, in quo Angelum constituit: ita, ut modus ille habeat in se partes formaliter inter se distantes & distitas, & una pars respondeat uni parti loci, & altera alteri parti. Hos igitur Doctores ego vehementer miror, quod de Angelis spiritualibus differenter, nondum corporea hæc, & materialia obliuiscantur, & in subiecto spirituali, & omnino indiuiso constituant aliquid accedens formaliter loco extensum, & ut dici solet, loco commensuratum,

*Presentia
Angeli non
habet partem
formalem
inter partes
se distitas.*

cuius partes inter se distat, & loco distantes. Hoc enim proprium uidetur corporis, & accidentis corpori, cuius capax non est substantia spiritualis.

Ratio igitur Philosophica docet, si quem modum Angelus habet, ratione cuius in corpore extensum, aut loco constituitur, eum esse in se formaliter indiuisum, & carere omni extensione, quæ loco commensuratur: ac proinde ratione illius Angelum constitui totum in toto corpore, aut loco, & totum in quauis parte; solumque habere extensionem illam, quam supra virtuales appellauimus. Si autem haberet extensionem illam, quam prædicti Doctores comminiscuntur, esset ut sanè, ut Angelus esset totus in toto corpore, aut loco, & pars eius in parte: deberet enim esse extensus, sicut & ipse modus extensus est.

Et hac ratione interpretari possumus Doctorem Sanctum cum in præfati art. asserit, Angelum esse in loco per applicationem virtutis, ut per applicationem intelligamus modum illum quo coniungitur corpori: hæc enim coniunctio præcedere debet, ut virtus eius operetur in corpore, & in loco, ut seq. disput. uidebimus. Nec mirum uidei debet alicui, si hoc modo mentem S. Tho. interpretemur, quando tot varijs modis Thomæ applicat applicationem illam virtutis, ut superius tulimus. Si qua vero contra hanc sententiam sunt argumenta seq. disput. ubi agemus de loco, & de motu Angeli, diluentur.

Nonnulli tamen non satis intelligentes hanc modum unionis Angeli cum corpore, hac ratione eum impugnant; aut modus ille est unionis forme cum materia, aut nature cum supposito, aut partis continue cum parte, aut denique est coniunctio propinquitatis secundum locum: ut qui Angelus non uiuatur ut forma, nec ut natura, nec ut pars, ut manifestè constat: restat igitur, ut modus unionis eius cum corpore, sit solum coniunctio propinquitatis secundum locum; & hoc eodem argumento contendunt, corpus Christi cum speciebus panis sola loci propinquitate uiuatur. Ex quo inferunt, Angelum proximè per suam substantiam esse in loco; quia ex sua substantia proximè oritur hic modus unionis.

Respondeo nullo ex his modis uiuari, seu coniungi Angelum cum corpore, & corpus Christi cum speciebus. Non quidem tribus prioribus, ut manifestum est, nec quarto, modus enim coniunctionis secundum propinquitatem loci, ex se habet respectum distantie à punctis fixis, per ordinem ad quæ constituitur locus; quia locus siue immobilis esse nequit: Angelus autem & corpus Christi, prout in Eucharistia est, ex se non habent respectum distantie à punctis fixis, sed hanc distantiam habent ratione quantitatis, vel habens modum spiritualis, ut corpus Christi in Eucharistia, secundum se habet respectum ad puncta fixa, ut ostendi disput. 195. c. 3. manet igitur modus quidam coniunctionis Angeli cum substantia corporis, prout substantia est, non prout hic; aut alibi exiit: & corporis Christi cum speciebus, non quatenus hic, aut alibi, sed secundum se ita, ut manente eodem corpore Angelus retineat eundem modum coniunctionis, etiam si varietur distantia & manentibus eisdem speciebus in corpore Christi manente eodem modus, etiam variata distantia, & hæc con-

inunctio, quæ est prior, quam distantia est propria rerum spiritualium, aut habentium modum spiritualium cum corporeis: nam corpus extensum in ordine ad locum cum alio sic extenso ita vnitur, seu coniungitur propinquitate, vt prior sit distantia secundum locum à punctis fixis in vitroque corpore, quam inter se coniungantur propinquitate.

DISPUTATIO CLXXXIX.

Num Angelus necessario sit, vbi operatur.

Angelum posse operari, vbi non est, non pauci Theologi docent, capit. 1.

Angelum indigere loci propinquitate, & continuatione ad operandum probabilius opinio fert. cap. 2.

Argumentis prioris sententia sit satis. cap. 3.

CAPUT I.

Angelum posse operari, vbi non est, non pauci Theologi docent.

Quamuis ratio existendi in loco, non sit Angelo sua operatio, vt superiori disput. conclusum est; non tamen propterea efficitur, vt possit operari vbi non est: fieri namque potest, vt saltem hæc duo connexa sint ex natura rei, etiam si operatio non sit fundamentum præsentia. Quocirca inter Scholasticos alia difficultas de hac re & dissensio superest: inter quos non pauci, nec indocti antiqui, & recentiores censent Angelum posse operari, vbi non est præsens substantia eius. Sententia est Gabr. in 1. dist. 37. q. 1. art. 3. dub. 1. & Ocam eadem dist. & quest. ante medium: imo de corporeo agente idem arbitratur. Consentit Hervæus tract. de motu Angelorum, q. 1. ad 3. obiectionem contra suam sententiam, & sequuntur non pauci recentiores, qui pro eadem opinione allegant. Durand in 1. dist. 37. 2. part. q. 1. nu. 26. & Caietan in commentario huius art. eo quod doceant, inter Angelum, & corpus solam esse necessariam præsentiam ordinis, non autem substantialem, vt Angelus operetur; perpetram tamen citantur. Nam vtique, vt præcedenti disputatione vidimus, plane affirmat Angelum collocari præsentem secundum suam substantiam corpori, antequam operetur: Caietanus particulari corpori, Durand. vero omnibus corporibus: solum addidit Durandus, Angelum non esse præsentem sibi, hoc est quantitate: huius enim existimavit esse proprium habere situm: ob id tamen non negavit præsentiam realem substantia, vt ibidem explicatum est. Multis tamen videtur Scotus huic opinioni adhæsisse 1. dist. 37. quest. vnica, §. respondet, cum de agente etiam corporeo idem existimare videatur: docet enim, agens corporeum communiter proximum esse debere passio, quamuis agere possit in remotum per medium, & alioquando alia actione diuersa in proximum, quam in remotum: sicut corpus celeste generat in visceribus terræ metalla, quæ non producit in alijs corporibus medijs: & piscis immittit stuporem in brachium piscatoris, non in hamum, chordam, & arundinem. Contingit autem hoc, inquit Scotus, vna ex duabus causis, aut quia duplex potentia agentis coniuncta, quatum simul altera agit in proximum, altera in remotum: ex quo videtur a-

Parquet in 1. partem Tom. II.

gere in remotum per medium, cum reuera non agat, quia est diuersa potentia, & operatio in vnum, & in alterum: aut quia agens est imperfectum, & patitur defectum virtutis operantis: deoque agit prius secundum potentiam & formam imperfectiorem, quam secundum perfectiorem: sicut generans prius alterat subiectum secundum formas accidentarias, deinde inducit substantialem, & corrumpit contrariam. Hinc colligit Scotus in hunc modum, si ergo in agente duæ illæ potentia non coniungantur, & ea solum maneat, quæ apta est operari in remotum, & non sit agens imperfecte virtutis, quod prius debet operari imperfectius; nulla subest ratio, ob quam neque agere in remotum. Vtrum autem id de facto conueniat alicui agenti creato intellectuali, an necessarium in omni creato efficiendi coniungantur duæ illæ potentia, aut sit modus ille imperfectus operandi, non explicat: hinc enim solum probare contendit, Deo minime repugnare, operari in aliquid distans, quantum est ex parte principij operandi: tamen si alioqui, propter suam immensitatem, vbi que necessario sit, vt disput. 28. capit. 1. & 3. memorauimus. Quare non video, an Scotus pro hac sententia debeat referri, vel ea ratione præcipue, quod in 2. distinct. 2. q. 6. §. Contra conclusionem, ex propria sententia plane ponuntur, agens limitata virtutis necessarium debere esse præsens, vt operetur: ac proinde Angelum prius natura in loco esse, quam operetur in eo. Hanc tamen priorem sententiam sequuti sunt Avicenna in libro de anima, sectione 4. cap. 4. & Alexander Aphrodisius 1. Metaphys. commento 18.

Recentiores denique, ita hanc complectuntur sententiam, vt nihilominus asserant, limitatam esse virtutem Angeli, certamque sphaeram naturæ suæ requirere, intra quam operari possit in distans, ultra illam vero non valeat. Confirmant autem hanc sententiam ex agentibus corporeis, ex quibus putant aliqua esse, quæ intra certos terminos agunt in distans, sine medio, multo ergo magis id Angelo concedendum est, qui per intellectum, & voluntatem operatur: in corporeis autem id constare videtur. Primum, quia aliqua meliorem effectum producant in distans, quam in proximo, vt ignis in stipula, aut alia materia bene disposita, quam in aëre propinquo: hunc enim non accendit, stipulam vero, aut aliam materiam comburit: & Sol generat mineralia in terræ visceribus, non in aëre: & piscis stuporem & torpedinem immittit in brachium piscatoris, non in hamum, chordam, & arundinem: vnde & piscis nomen accipit, & dicitur Torpedo: hunc effectum tribuit pisci Plin. lib. 32. c. 1. refert etiam Arist. lib. 9. de hist. anim. cap. 7. hunc piscem immittere torpedinem & stuporem in pisces, quos appetit, vt illos capiat, eisque vescatur, eum tamen non immittit in aquam, quæ est interiecta. Demum si quis vas æreum plenum aqua igni admoveat, semper ita contingit, vt aqua intus conclusa, in quam ignis remote agit, calidissima sit, æs autem, in quod ignis proxime operatur, frigidum maneat: quibus exemplis adstruere non dubitant duplicem illam virtutem in vno agente, quam Scotus excogitauit. Et quamuis re ipsa non separentur, est tamen aliqua vis, quæ in distans operatur, etiam si alia, quæ solum in proximum agit, ipsam comiteretur: quare absolum non erit, hanc solum in Angelo

pp. 4. conce.